

Sygn. akt III AUa 701/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska SO del. do SA Jacek Chaciński
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2019 r. w Lublinie

sprawy K. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o rekompensatę z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 18 czerwca 2018 r. sygn. akt VIII U 2741/17

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i III i oddala odwołanie.

Jacek Chaciński Elżbieta Czaja Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

Sygn. akt III AUa 701/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 listopada 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił K. S. (1) przyznania rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, ponieważ na dzień 1 stycznia 2009 roku nie udowodniła 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła K. S. (1), domagając się jej zmiany i ustalenia emerytury z uwzględnieniem rekompensaty za wykonywanie pracy w szczególnych warunkach. Podniosła, że pracowała w szczególnych warunkach w (...) Zakładach (...) na wydziale (...) jako obuwnik – montażysta w okresach wskazanych w przedłożonym świadectwie.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2018 roku Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił K. S. (1) prawo do ustalenia wysokości emerytury z uwzględnieniem rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych (pkt I), stwierdził, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie prawa do rekompensaty w terminie (pkt II) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w L. na rzecz K. S. (1) kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt III).

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

K. S. (1) urodziła się w dniu (...). Decyzją z dnia 16 października 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. ustalił wnioskodawczyni prawo do emerytury od dnia (...), to jest od osiągnięcia przez nią wieku emerytalnego. W dniu 25 października 2017 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie jej prawa od emerytury wraz z rekompensatą z tytułu pracy w warunkach szczególnych warunkach. Do wniosku dołączyła świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 13.12.2000r., wydane przez Syndyka Zakładów Produkcji (...) Sp. z o.o. w upadłości, w którym zaświadczone, że wnioskodawczyni była zatrudniona w (...) Zakładach (...)SA w okresie od 13.01.1975r. do 02.01.2000r. a następnie w związku z przejściem zakładu w trybie art. 23⁽¹⁾ kp w Zakładzie Produkcji (...) Sp. z o.o. od 03.01.2000r. do 13.12.2000r., w tym w okresie od 27.01.1975r. do 02.11.1979r. i od 05.06.1981r. do 16.12.1992r. w pełnym wymiarze czasu wykonywała prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skózanego zawarte w wykazie A, dział VII poz. 14 rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r. na stanowisku obuwnika wymienione w wykazie A, dziale VII, poz. 14, pkt 1-5 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia MPCHiL nr 7 z 07.07.1987r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach.

Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, uznając, że na dzień 1 stycznia 2009 roku nie został udowodniony przez wnioskodawczynię 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

K. S. (1) z domu G. została zatrudniona w dniu 13 stycznia 1975 roku w pełnym wymiarze czasu pracy przez (...) Zakłady (...) w Ł. do 26.01.1975r., początkowo na 2 tygodniowy okres próbny. Powierzono jej obowiązki pracownika bezpośrednio produkcyjnego. Następnie zatrudniono ją od 27.01.1975r. na okres wstępny do 12.01.1976r. na tym samym stanowisku. Powierzono wnioskodawczyni obowiązki obuwnika montażysty na wydziale montażowym. Od 13.01.1976r. wnioskodawczyni została zatrudniona na czas nieokreślony na Wydziale (...). W (...) roku wnioskodawczyni urodziła dziecko i od 10.02.1994 roku korzystała z urlopu wychowawczego. Wymienione przedsiębiorstwo zajmowało się produkcją obuwia. Było podzielone organizacyjnie m. in. na wydział montażu, szwalni, kontroli jakości.

Wnioskodawczyni po odbyciu okresu próby i zapoznaniu się z pracą od dnia 27.01.1975 roku została skierowana do pracy bezpośrednio przy taśmie montażowej na stanowisku obuwnika montażysty zajmującego się podklejaniem podeszew. Przy powlekanu klejem wnioskodawczyni pracowała do 16.05.1976r. Następnie od 17.05.1976 roku wnioskodawczyni została przeniesiona do prac związanych z banderolowaniem obuwia. Była to również praca wykonywana w warunkach szczególnych związana z klejeniem, była pracą bardzo ciężką, brudną i uciążliwą.

Banderolowanie obuwia było ostatnim etapem związanym z produkcją gotowego wyrobu. Wykonywane było na hali montażowej na końcu taśmy.

Z reguły miejsce gdzie wykonywano banderolowanie było wydzielone kratami, przyjmując postać pomieszczeń klatkowych, mających formę magazynków do którego zwożono wykonane na zmianie obuwie. Gotowe wyroby były pakowane parami w pudełka a następnie w kartony zawierające 10 lub 15 par obuwia. Kartony w zależności od rodzaju obuwia ważyły od 15 do 30 kg. Najcięższe były kartony z obuwem przemysłowym albo wojskowym. Kartony z obuwem były zwożone do pomieszczeń klatkowych i ustawiane jeden na drugim. W kantorku znajdował się stół przy którym pracowała osoba zajmująca się banderolowaniem obuwia. osoba ta zdejmowała karton, kładła go na stół, smarowała klejem szmacianą taśmę, taśmą tą oklejała "na krzyż" karton z obuwem a oprócz tego naklejała etykietę zawierającą

informację jakie obuwie znajduje się w kartonie. Kartony obklejano również taśmą papierową. Do klejenia używano białego winacetu i butaprenu. Praca była wykonywana na akord, w godzinach od 7 do 15. Osoby wykonujące tą pracę wdychały opary z klejów, były narażone na warunki panujące na hali produkcyjnej, gdyż pomieszczenia gdzie banderolowano obuwie nie były wydzielone trwałymi ścianami a tylko metalowymi kratami. Praca była wykonywana w hałasie, kurzu w narażeniu na oddziaływanie wszystkich szkodliwych warunków związanych z pracą wydziału montażowego. Była to praca ciężka fizycznie w związku z koniecznością przenoszenia kilkunastokilogramowych kartonów. Zaliczana była do prac wykonywanych w warunkach szczególnych i także została udokumentowana w osobowej karcie wykonywania prac w warunkach szczególnych. Wnioskodawczyni wykonywała banderolowanie obuwia do 05.04.1978 roku.

Następnie została przeniesiona na stanowisko do pracy przy tzw. prasowaniu gorących par, którą wykonywała do 02.11.1979r.

Od 03.11.1979r. do 04.06.1981r. przeniesiono wnioskodawczynię do prac związanych z wyciąganiem klamer. Była to praca nadal wykonywana przy taśmie montażowej ale nie zaliczana do prac wykonywanych w warunkach szczególnych.

W dniu 05.06.1981r. wnioskodawczyni powróciła do pracy przy banderolowaniu obuwia. Z tytułu wykonywanej pracy nie wypłacano dodatku za pracę w warunkach szczególnych.

Karta prac wykonywanych w warunkach szczególnych dotycząca wnioskodawczyni wskazuje, że pracę tą wykonywała do 16.12.1992r.

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie zeznań wnioskodawczyni i zeznań świadków oraz dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach emerytalnych i kapitałowych oraz w aktach osobowych wnioskodawczyni z okresu zatrudnienia w (...).

Sąd uznał za wiarygodne zeznania wnioskodawczyni oraz świadków W. K. i H. S.. Świadkowie szczegółowo opisali na czym polegała praca przy banderolowaniu obuwia, wskazali na jej szkodliwość i uciążliwość warunków. Podkreślili, że była to praca na stanowisku klejowym, polegająca na tym, że przez cały czas używano się szkodliwych klejów organicznych do obklejania kartonów zawierających gotowe wyroby obuwnicze. Wskazały, że była to praca nie tylko narażająca na wdychanie szkodliwych oparów z klejów, brudna, wykonywana w hałasie ale też wyczerpująca fizycznie ze względu na konieczność przenoszenia bardzo ciężkich kartonów, do których było pakowanych od 10 do 15 par obuwia, ważących niekiedy ponad 20 kg. Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony również w oparciu o przytoczone dowody z dokumentów znajdujących się w aktach emerytalnych i kapitałowych złożonych przez organ rentowy oraz w aktach osobowych wnioskodawczyni z okresu zatrudnienia w (...).

Sąd Okręgowy w Lublinie uznał, że odwołanie jest zasadne. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2015, poz. 965 ze zm.), rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej.

Warunki jej przyznania precyzuje art. 21 cyt. ustawy, który stanowi, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016, poz. 887 ze zm.), wynoszący co najmniej 15 lat. Jednocześnie rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z treścią art. 23 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę i jest ona przyznawana w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Tym samym, aby ustalić prawo do rekompensaty konieczne jest wykazanie, iż ubezpieczony do dnia 1 stycznia 2009 roku udowodnił 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania

prawa do emerytury pomostowej lub prawa emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na skutek zmiany stanu prawnego wprowadzonego ustawą o emeryturach pomostowych. Pracę można uznać za wykonywaną w warunkach szczególnych, jeśli zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej pracownik jest zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Wykaz tego typu spraw jest zawarty w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983, nr 8, poz. 43).

W niniejszej sprawie kwestią sporną była okoliczność, czy wnioskodawczyni legitymuje się 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach. Sąd Okręgowy uznał, że K. S. (1) pracowała w warunkach szczególnych łącznie co najmniej przez 16 lat, 4 miesiące i 19 dni w okresach od 27.01.1975r. do 02.11.1979r. i od 05.06.1981r. do 16.12.1992r., tj. przez okres wykazany w świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Do tego okresu należy dodać okresy pobierania zasiłku chorobowego oraz urlopu macierzyńskiego do czasu skorzystania z urlopu wychowawczego. Sąd Okręgowy uwzględnił jako pracę w takich warunkach okres zatrudnienia wnioskodawczyni w Zakładach Produkcji (...) w okresach od 27.01.1975r. do 02.11.1979r. i od 05.06.1981r. do 16.12.1992r.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że wnioskodawczyni w ramach obowiązującego ją pełnego wymiaru czasu pracy jako obuwnik stale wykonywała w w/w okresach prace wymienione w wykazie A, dziale VII „W przemyśle lekkim”, pod poz. 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983, nr 8, poz. 43), to jest prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego zajmując się powlekaniami klejem, banderolowaniem obuwia, pracowaniem podeszew. Prace te zostały również wskazane w zarządzeniu Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 4 z dnia 3 sierpnia 1987 roku) stosowanym tu pomocniczo, gdzie wymieniono szczegółowe stanowiska zawarte w wykazie A cytowanego wyżej rozporządzenia. Wśród stanowisk opisanych w dziale VII cyt. zarządzenia pod poz. 14 ujęto prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego i wymieniono tam między innymi: stanowisko 2) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy nanoszeniu kleju i sklejanie elementów wyrobów z użyciem klejów toksycznych); 3) obuwnik - montażysta, formowacz, szwacz (przy wykańczaniu wyrobów środkami chemicznymi);

Wnioskodawczyni, zatrudniona na stanowisku związanym z klejeniem stale i w pełnym wymiarze czasu pracy podlegała oddziaływaniu warunków szkodliwych.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że wnioskodawczyni spełniła przesłankę z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, tj. posiada okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat a mianowicie udowodniła okres w wymiarze co najmniej 16 lat, 4 miesiące i 19 dni.

W związku ze spełnieniem przez K. S. (1) warunku przepracowania co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił wysokość emerytury wnioskodawczyni z uwzględnieniem prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na mocy wyżej wskazanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 kpc orzekł jak w sentencji.

Sąd Okręgowy orzekł o obowiązku zwrotu kosztów procesu od pozwanego na rzecz wnioskodawcy zgodnie z treścią art. 98 § 1 i 3 kpc oraz

§ 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) w brzmieniu obowiązującym w dacie wszczęcia postępowania.

Od tego wyroku apelację złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych w L. zaskarżając wyrok w części w zakresie punktu I i III.

Wyrokowi zarzucał:

- naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 2 pkt 5 w zw. z art. 21 i 23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku poz. 664) w zw. z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43),
- naruszenie prawa procesowego przez przekroczenie wyrażonej w art. 233 § 1 kpc zasady swobodnej oceny dowodów,
- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez uznanie, iż wnioskodawczyni spełniła wszystkie warunki do ustalenia emerytury z uwzględnieniem rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych w tym, że posiada ponad 15 letni okres pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze w warunkach szczególnych.

Skarżący wnosił o zmianę wyroku poprzez oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja jest zasadna.

Sąd I instancji naruszył przepisy prawa materialnego - art. 21 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2017.664 j.t.). Zgodnie z tym przepisem rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma on okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Jak wynika z ustaleń sądu od 17.05.1976r. do 05.04.1978r., a następnie od 17.05.1981r. do 16.12.1992r. wnioskodawczyni wykonywała prace związane z banderolowaniem obuwia. Czynności banderolowania wykonywane były na hali montażowej na końcu taśmy, miejsce to było wydzielone kratami, gdzie zwożono wykonane obuwie. Gotowe wyroby były pakowane parami w pudełka a następnie w kartony zawierające 10 lub 15 par obuwia. Osoba zajmująca się banderolowaniem obuwia zdejmowała karton, kładła go na stół, smarowała klejem szmacianą taśmę, i oklejała karton z obuwem oraz naklejała etykietę zawierającą informację jakie obuwie znajduje się w kartonie. Kartony obklejano również taśmą papierową.

Błędnie sąd zakwalifikował prace przy banderolowaniu jako wymienione w wykazie A, dziale VII „W przemyśle lekkim”, pod poz. 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983, nr 8, poz. 43) - to jest prac związanych ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skózanego. Wnioskodawczyni pracując przy banderolowaniu nie zajmowała się bowiem klejeniem obuwia, a czynnościami związanymi z oklejaniem kartonów i oznaczaniem ich etykietą. Jak słusznie podnosi organ rentowy w apelacji - banderolowanie to jeden z procesów powiązanych z branżą konfekcjonowania. Dzięki niemu widoczna jest zarówno nazwa towaru, producenta i inne niezbędne informacje, pozwalające na oznaczeniu konkretną marką i łączenie produktów w zestawy celem ich dystrybucji.

Okoliczność, że wnioskodawczyni była narażona na warunki panujące na hali produkcyjnej a praca była wykonywana w hałasie, kurzu i w narażeniu na oddziaływanie wszystkich szkodliwych warunków związanych z pracą wydziału montażowego pozostaje bez wpływu na treść rozstrzygnięcia.

Praca w warunkach szkodliwych nie jest bowiem tożsama z pracą w szczególnych warunkach. W świetle art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych konieczne jest nadto, aby ta praca była równocześnie pracą o znacznej uciążliwości, a takie zostały rodzajowo wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Oznacza to, że pracą o znacznej szkodliwości dla zdrowia i o znacznym stopniu uciążliwości są wyłącznie czynności zgodne z wykazem, nie zaś wykonywanie jakichś innych prac, choćby w tych samych szkodliwych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2014 r., I UK 388/13, LEX nr 1464690). Twierdzenie pracownika, że praca jest wykonywana w pomieszczeniach o dużym zapyleniu, w toksycznych oparach, hałasie czy inne niedogodności towarzyszące wykonywaniu przez niego czynności pracowniczych, nie są wystarczające do uznania takiej pracy za pracę w szczególnych warunkach.

Tym samym wnioskodawczyni nie wykazała okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat i prawo do rekompensaty jej nie przysługuje.

Z tych względów i na mocy art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.